

Niðurstøða á pallborðsfundi:

Føroyingar eiga at skilja ruskið

í húsarhaldum og á virkjum — bæði tað, sum kann endurnýttast og tað vandamikla, sum órógvur brenningina og dálkar umhvørvið

Føroyingar eiga sum skjótast at skipa fyri skiljing av øllum burturkasti, áðrenn tað verður brennt og burturbeint á annan hátt.

Hetta var ein av niðurstøðunum á stevnuni, sum FNU skipaði fyri í Norðurlandahúsinum seinasta vikuskifti.

Á stevnuni lutu fólk úr fleiri Norðurlondum. Fýra danir og ein svíi vóru bodnir við at halda fyrilestrar. Hesir lutu eisini allir í pallborðsorðaskiftinum sunnudagin. Harumframt vóru eisini Poul Michelsen, borgarstjóri í Havn, Hanus Vang, FNU og Jóannes Eliassen, cand. scient í pallborðinum.

Mangt áhugavert kom fram undir orðaskiftinum, og skulu vit triva í okkurt av tí.

Teir fýra danirnir Anton Elmlund, sivilverkfrøingur frá Gendan, Ib Larsen, livfrøingur frá »Miljøkontrollen i København«, Stig Hirsbak, umhvørvisráðgevi og skrivari í »Nordisk samarbejdsgruppe for affald og genanvendelse« og Lars Ottosen, sivilverkfrøingur frá Jysk Teknologisk Institut, vóru allir á einum máli um, at tað í dag snýr seg um at fáa skilt sum mest frá burturkastinum og endurnýta hetta. Eisini tað, sum ikki kann endurnýttast og sum er vandamikið at brenna eigur at vera skilt frá, áðrenn restin fer í ovnnar.

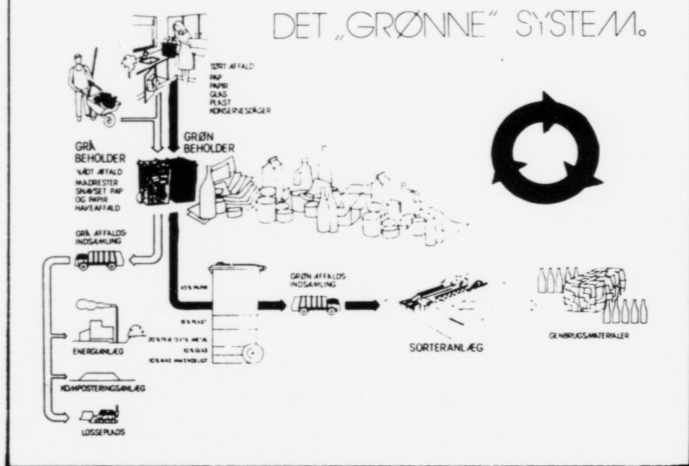
Húsarhald og virki

Henda ruskskiljingin eigur at byrja longu í húsarhaldinum og á virkjum. Ha eigur so hvør einstakur at hava nágreiniliga leiðbeining at ganga eftir, hvat hann ger við matrestir, við glas, við pappir, við battari o.s.fr.

Mett varð, at tað ber til at minka um samlaðu ruskmongdina við 30%,

Tegning: Tom Wikborg

um henda skiljing fer fram sum umrætt.

Taka vit bert papp og pappir, so vita vit, at hesi eru sera stórir partur av øllum burturkasti. Møguleiki er í dag uttan nakran trupulleika at endurnýta hetta soleiðis at tú fært nýtt pappir. Góðskan á tí er tó ikki sum á tí upp-runliga, men kortini er hetta rætti vegurin at ganga.

Hvat viðvikur matrestum, sum er stórir partur

av burturkastinum, so kunnu tær brúkast aftur sum fôður ella kompost. Eisini taka eitt stórir møguleikar.

Hvat so viðvikur tí vandamikla burturkastinum so sum battarum fyri bert at taka eitt dømi, so eiga vit at leggja tað í ávisar posar ella fletu, soleiðis at vit fyrirbyrgja, at hesi fara í ovnnar á brennistøðini og harvið eru við til at elva til vandamikla dálking undir

og eftir brenning.

Í hesum sambandi varð m.a. nevnt, at við at skilja battari, PVC og líknandi frá burturkastinum, ið skal brennast, ber til at minka dálkingina frá tungmetallum, sýrum og dioxinum niður í eina hevt ella meira.

Tað hevur eisini stóran týdning, at vit fáa eina so góða brenning sum gjørligt á brennistøðini, tí eisini brenningin er endurnýtsla. Hitin, ið kemur

IB LARSEN er cand. scient við serfrøði innan evnið »umhvørvi og samfelag«. Hann hevur arbeitt sum útbúgvandi og granskarar við Roskilde Universitetscenter. Síðani 1984 hevur Ib Larsen verið umhvørvisstjóri í Keyptmannahavn. Hann er eisini limur í fleiri statsligum og kommunalum nevndum, sum fáast við ruskspurningar og tilíkt.

LARS MØRCH OTTOSEN er sivilverkfrøingur og arbeidir á Jysk Teknologisk Institut í Århus. Hann hevur seinastu seks árin serliga arbeitt við endurnýtslu av plasti og pappiri. Lars Mørch Ottosen gevur harafturat stati, amtum og kommunum ráð, tá tað ræður um at brúka umaftur og at fáa tekní, sum ikki dálkar.

ANTON ELMUND er eisini sivilverkfrøingur og ruskserfrøingur. Hann hevur síðani 1978 starvast hjá partafelagnum Gendan, sum kommunur, statsligir myndugleikar og umhvørvisfeløg reka í felag. Anton Elmlund hevur hesi árin verið við í fleiri enn 100 donskum og altjóða projekta, seminarum og arbeidsbólum, sum hava havt endurnýtslu sum mál.

STIG HIRSBK hevur útbúgving innan tekniska og samfelagsvísindaliga tilrættislegging. Høvuðsuppgávu sína á universitetinum nevndi hann: »Endurnýtsla — statsligur rávefnispolitikkur?« Stig Hirsbak arbeiddi frá 1978 til 1984 í danska Umhvørvisstýrinum, m.a. á endurnýtslukontórinum har. Hann hevur síðani starvast hjá partafelagnum Gendan. Hann hevur eisini síðani 1978 verið fakligur skrivari í Norðurlandsku samarbeitsnevndini viðvíkjandi Endurnýtslu og festum ruski. Stig Hirsbak ger í lótu slíkar royndir sum umfata 8.500 húski.

MATS TYSKLIND er svii. Hann er vistfrøingur (økologur). Tysklind arbeidir í lótu tætt saman við kenda professaranum Rappe, sum er serfrøingur innan dioxin-spurningar. Tysklind hevur í fleiri ár arbeitt í umhvørvisumstítingini í Göteborg.

tráa brenningini, skal brúkast til upphitingar- endamál og júst tí er umráðandi at vit fáa ta røttu brenningina.

So møguleikarnir eru nógvir, um vit bert brúka teir.

Fyrirbyrgja

Men føroyingar hava so eisini aðrar møguleikar framum eitt nú Danmark. Føroyar eru ikki limir í EF og kunnu sum so seta reglur fyri, hvat verður innflutt og ikki. Her metti onkur av pallborðsluttak- arunum, at føroyingar eiga at kanna hvørji evni og hvat tilfar, so sum innpakkingartilfar kemur til landið og sum vit vita er sera vandamikið at brenna ella at sleppa sær av við á annan hátt.

Her kunnu føroyingar rætt og slætt fyrirbyrgja dálking við at seta forboð fyri innflutningi.

Fyri at kunna fáa í gongd endurnýtslu, so er eisini av stórum týdningi, at ein finnur marknaðin fyri umrøddu vørunum. Hetta eiga føroyingar so eisini at gera.

Hvat viðvikur endurnýtslu, so kann nevast, at teir í Keyptmannahavn hava sett upp 1200 konteynarar til pappir og papp og 180 konteynarar til glas.

Undir orðaskiftinum

kom annars fram, at føroyingar eiga ikki at byggja tvær brennistøðir. Tann eina er nóg mikið. M.a. segði ein av áhoyrunum, Tummás Lauritsen, fyrrverandi formaður í FNU, at fáa vit fram eina skilagóða skiljing av burturkastinum, so hava vit als ikki brúk fyri eini brennistøð aftrat. Hann mælti IRF til at fara saman við Havnini um at loysa allar ruskspurningar í síni heild.

Jóannes Eliassen helt, at tvær brennistøðir verður ein alt ov dýr loysn. Hann spurdi, um tað veruliga er ætlanin, at vit við at gjalda fyri at sleppa av við ruskið skulu ferðast á luksusklassa.

Hann helt tað eisini vera lögð, at landið nú hevði givið IRF loyvi, tí um sama mundið situr ein nevnd undir landinum og arbeidir við samlaða ruskspurninginum.

Hanus Vang helt fyri, at vit høvdu sæð hvussuleiðis tað kommunala sjálvstýrið varð brúkt til at gera ein brølara fyri og annan eftir. Hann nevndi SEV og IRF og segði, at tað er uppá tíðina at landið setir karmar fyri tí kommunala sjálvstýrinum, um tað skal vera endin at vit fáa tvær brennistøðir í Føroyum — beint ímóti tilmælum frá øllum serfrøingum. jæn